VRBA KOŠÍKÁŘSKÁ

Salix viminalis

čeleď: vrbovité; **lidové názvy:** konopina, roušina, vrba košařská, vrba ohebná

POPIS:

Statný keř 3-6 m vysoký, často nízko nad zemí seřezávaný „na hlavu“, se silnými vzpřímenými větvemi skládajícími metlovitou korunu, s hladkou, jen na bázi starých kmínků podélně rozpraskanou, šedozelenou borkou.

Listy jsou umístěny střídavě, ve spirále, jsou kopinaté, nápadně úzké, jen asi 1 cm široké, ale až 15 cm dlouhé, na líci tmavozelené, na rubu hedvábně stříbřitě chlupaté. Od jiných vrb ji poznáme podle velmi úzkých listů a také podle slabě podvinutého a téměř celokrajného okraje listů.

Vrba košíkářská má šedozelené, hustě chlupaté letorosty, které později olysávají a žloutnou. Jsou nápadně ohebné, na ořezávaných keřích až 2 m dlouhé. Pupeny má, stejně jako ostatní vrby, kryté jednou kápovitou šupinou, jsou rozlišené na drobné pupeny listové a větší květní.

Jako všechny vrby je dvoudomá, na jednom keři najdeme vždy jen květy jednoho pohlaví, samčí nebo samičí. Tato vrba kvete v dubnu před rašením listů. Květenství (botanicky nazývané jehnědy, lidově kočičky) jsou válcovitá, 2–3,5 cm dlouhá, vzpřímená, ojediněle ohnutá, opylovaná hmyzem.

Plodem je tobolka pukající dvěma chlopněmi, semena v tobolce jsou velmi drobná, menší než maková zrnka, lysá, jen se svazečkem vatovitého chmýří.

ROZŠÍŘENÍ:

Je rozšířena na rozsáhlém území zabírajícím velkou část Evropy a Asie. Její současné rozšíření je silně ovlivněno člověkem, protože je od nepaměti pěstovaná pro proutí. Předpokládá se, že ji lidé v dobách stěhování národů přinesli s sebou z Asie do Evropy záměrně.

V České republice je to běžný druh vyskytující se roztroušeně na celém území do 800 m n. m.

Jako všechny vrby je silně světlomilná. Roste v pobřežních křovinách rybníků a podél vodních toků v nižších a teplejších polohách na naplaveninách s hlubší, těžší a živnější půdou. Snáší dobře záplavy i stagnující vodu nebo zbahnělé půdy, nesnáší půdy suché nebo rašelinné, je citlivá k mazům.

Bývá okusována zvěří i dobytkem, má však dobrou regenerační schopnost. Velmi dobře také zakořeňuje z řízků.

VÝZNAM:

Dnes je často vysazována ke zpevňování břehů řek nížinných oblastí. Je nejznámější vrbou pěstovanou pro proutí a využívanou v košíkářství. Dosti hojně se na proutí používají i její kříženci s vrbou nachovou, popelavou, trojmužnou, jívou, ale stejně často jsou využívány i jiné druhy vrb. Řemeslníci odedávna uměli využít rozdílů ve vlastnostech proutí a košíkářští mistři si pro svou práci vybírali různé druhy vrb nejen podle délky a síly proutí, ale například i podle barvy kůry. Píšťalku z vrbového prutu dříve uměl vyrobit každý správný kluk, stejně jako uplést pomlázku z šesti, osmi, ale i dvanácti prutů. Houžev, což byly silně zkroucené vrbové letorosty, se užívala k vázání místo provazů.

Dnes jsou už méně proslulé zásluhy vrb o naše zdraví, a to jak v lidovém léčitelství, tak i v lékařství. Z vrbové kůry byl poprvé izolován salicin, látka účinná proti horečce, kterou dodnes běžně užíváme (i když uměle vyrobenou) v léku Acylpyrin. Ve středověku se tato látka získávala z takzvaného bobřího stroje, řitní žlázy bobrů, konzumentů vrb.